

Etkili Psikolojik Danışman Niteliklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması¹

A Scale Developing to Assess Effective Counselor Characteristics

F. Ebru İKİZ² ve Tarık TOTAN³

Öz: Etkili psikolojik danışmanın temel niteliklerinden birisi, kişisel ve bilimsel yeterliklerini başarılı bir şekilde bütünleştirebilmesidir. Türkiye’de psikolojik danışmanların teknik bilgi ve kişilik özellikleri açısından genel anlamda bir bütün olarak değerlendirildikleri ve etkililiklerinin ölçmesini hedefleyen bir ölçeğe rastlanmamaktadır. Bu çalışmanın amacı genel olarak bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken entelektüel yeterlik, enerji, esneklik, destek, iyi niyet ve öz-farkındalık özelliklerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. 283’i kadın 111’i erkek toplam 394 psikolojik danışman, araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Araştırmada altı faktörlü kuramsal modelin istatistiksel olarak doğrulanma düzeyi ikinci düzey doğrulayıcı faktör analiziyle incelendiğinde, Etkili Psikolojik Danışman Niteliklerini Değerlendirme Ölçeğinin (EPNİDÖ) altı faktörlü yapısının doğrulandığı, maddelerin ait oldukları faktörlerin önemli birer açıklayıcısı oldukları ve standartlaştırılmış parametre tahminlerinin pozitif olduğu belirlenmiştir. EPNİDÖ aracılığıyla elde edilecek veriler psikolojik danışman adayları ve alanda çalışan psikolojik danışmanların mevcut durumlarının belirlenmesine katkıda bulunulabileceği gibi, temel gelişimsel ve eğitimsel ihtiyaç alanlarının tespit edilmesinin de ölçeğin kullanılabilmesi için düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: psikolojik danışman özellikleri, psikolojik danışman eğitimi, etkili yardım eden, ölçek geliştirme

Abstract: Effective counselor has to integrate personal and scientific competencies together successfully. In Turkey, there is no scale to assess technical knowledge and personal characteristics and effectiveness of counselors generally as a whole. The aim of this study is to develop a scale to assess intellectual competency, energy, flexibility, support, goodwill, and self-awareness characteristics of counselors. 283 women and 111 men, totally 394 counselor composed participants. The six factorial theoretical model was statistically confirmed by second level confirmatory factor analysis. Results showed that the six factorial structure of Effective Counselor Characteristics Assessment Scale (ECCAS) was confirmed, items were important exponents of their factors, standardized parameter estimations were positive. As a result, it is believed that the data obtained by ECCAS will contribute to determine both the existing states of counselors and counselor trainees and their developmental and educational needs.

Keywords: counselor characteristics, counselor education, effective helper, scale development

Psikolojik danışman ile danışan arasında yer alan ilişkinin etkililiği, psikolojik danışma sürecinin başarısını belirleyen en önemli öğedir (İkiz, 2009; İkiz, 2011; Karaca ve İkiz, 2010). Bu nedenle, sürecin başarılı olabilmesi, bu hizmeti verecek kişilerin, ruhsal yönden sağlıklı olmasını, uygun kişilik yapısına sahip olmasıyla psikolojik danışma beceri, teknik ve kuramsal bilgisiyile donanımlı olmasını gerektirmektedir (İkiz, 2006; İkiz ve Karaca,

2011). Psikolojik danışma sürecinin etkililiğini belirlemede psikolojik danışmanın öz-yetkinliğinin, tutum ve davranışlarının, danışan ile nasıl bir ilişki kurduğunun ne denli önemli olduğunu anlamada, ilke ve tekniklerin uygulanmasında mekanik bir bakış açısının olamayacağını kavramada hem temel hem de çağdaş psikolojik danışma kuramları yeterince yol gösterici olmaktadır (Carkhuff, 2011; Corey, 2008; Cormier, Nurius ve Osborn, 2009; Gibson ve

¹ **Yazar Notu:** Bu çalışma, PDR 2011 kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, E-posta: ebru.ikiz@deu.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, E-posta: tariktotan@gmail.com

Mitchel, 2003; Gladding, 2013; Karaca ve İkiş, 2010; Truax ve Carkhuff, 2007;). Postmodern psikolojik danışma kuramlarının uygulanmasında psikolojik danışmanların rol ve uygulamalarında ortaya konan yönelimler (Corey, 2008; Corsini ve Wedding, 2012; Hansen, 2006; Murdock, 2013; Sharf, 2014) ve çok kültürlü psikolojik danışma yaklaşımları da (Gibson ve Mitchel, 2003; James ve Gilliland, 2003; Prochaska ve Norcross, 2013) bu bakış açısını desteklemektedir.

Etkili psikolojik danışman kişilerarası ve teknik yeterlikleri arasında denge oluşturabilen, kişisel ve bilimsel yeterliklerini başarılı bir şekilde bütünleştirebilen biri olarak tanımlanmaktadır (Carkhuff, 2011; Cormier ve Cormier, 1991; Cormier, Nurius ve Osborn, 2009; Egan, 1975, 1994; Ivey, 1988, Ivey ve Ivey, 2003; İkiş, 2006; Okun, 1997). Psikolojik danışmanın yardım etme becerilerindeki ve kuramsal uygulamalarındaki etkililiğinin onların öz-yetkinliğine bağlı olduğu (Bor, Ebner, Gill ve Brace, 2002; Daniels ve Larson, 2001; Friedlander, Keller, Peca-Baker ve Olk, 1986; Johnson, Baker, Koala, Kiselica ve Thompson, 1989; Lent, Hill ve Hoffman, 2003; Sharpley ve Ridgway, 1993; Yuen, Chan, Lau, Lam ve Shek, 2004) ileri sürülmektedir. Psikolojik danışman eğitime yönelik sosyal bilişsel model incelendiğinde (Larson, 1998) psikolojik danışma sürecinde kendini güvenli hissetmenin zorluklarla başa çıkmada ve daha çok çaba sarf etmede psikolojik danışman adaylarını motive edici olduğu görülmektedir. Psikolojik danışman adaylarının mesleğe başlamadan önce bilgi beceri ve kişisel özellikler açısından kendi yeterliklerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılmasının daha güvenli ve yetkin psikolojik danışmanları mezun etmede psikolojik danışman eğitimleri için önemli bir veri kaynağı olacağı ve eğitimcilerle yeni bir bakış açısı kazandırmanın yanı sıra öz-yetkinlik geliştirmeye yönelik eğitim programlarının planlanmasına ışık tutacağı vurgulanmaktadır.

Psikolojik danışma oturumları başlatma, yürütme ve sonlandırmanın yardım becerilerini bilme ve uygulama, oturumları yönetebilme, farklı danışan özellikleri ve ihtiyaçları ile baş edebilme ve en önemlisi teknik bilgi açısından bunların nasıl yapılacağı kuramsal olarak bilme ile mümkün olacağı belirtilmektedir (Larson ve Daniels, 1998; Lent, Hill ve Hoffman, 2003). Günümüzde psikolojik danışmanların öz-yetkinliklerine ilişkin kavramsallaştırmanın psikolojik danışma eğitimi ve araştırmalarında oldukça ilgi gördüğü (Yuen ve ark., 2004) alanyazın incelendiğinde psikolojik danışmanların öz-yetkinliklerini ölçmeye yönelik çeşitli ölçeklerin geliştirildiği (Larson ve Daniels,

1998) ve farklı değişkenlerle ele alındığı (Daniels ve Larson, 2001; Yuen ve ark., 2004;) görülmektedir.

Türkiye’de psikolojik danışmanların yetkinlik beklentilerini (Yiyit, 2001) özel eğitimdeki rollerine ilişkin öz-yeterliklerini (Aksoy ve Diken, 2009) ve psikolojik danışmanların öz-yetkinliklerini (Demirel, 2013) inceleyen çalışmalar göze çarpmakta, ancak çalışan psikolojik danışmanların teknik bilgi, eğitim, tecrübe ve kişilik özellikleri açısından genel anlamda bir bütün olarak değerlendirildikleri ve etkililiklerinin ölçüldüğü bir ölçeğe rastlanmamaktadır. Psikolojik danışmanların öz-yetkinliği, bireyin yakın gelecekte bir danışana etkili bir şekilde yardımcı olup olmayacağına ilişkin kendi kapasitelerine yönelik inancı olarak tanımlanmaktadır (Daniels ve Larson, 2001; Larson ve Daniels, 1998; Yuen ve ark., 2004). Bu kapsamda etkili psikolojik danışmanların nitelikleri ve davranışları incelendiğinde, entelektüel yeterlik, enerji, esneklik, destek, iyi niyet ve öz farkındalık özelliklerinin, terapötik ilişkiyi etkileyen koşullar olan empati, pozitif kabul ve saygı, içtenlik ve hakikilikten, terapötik ilişkiyi etkileyen unsurlar olan değerler, etik ilkeler, haklar, gizlilik, objektiflik ve sevk etme özelliklerinden ayrı tutularak, bir danışmada olması gereken temel yeterlik ve etkililik kaynakları olarak ele alındığı ve bu kavramlardaki psikolojik danışman yeterliğiyle etkililiğini değerlendirmek üzere bir davranış listesi oluşturulduğu görülmektedir (Cormier ve Cormier, 1991; Cormier, Nurius ve Osborn, 2009). Bu çalışmanın amacı Cormier ve Cormier’in (1991) vurguladığı etkili yardım eden özelliklerinden yola çıkılarak genel olarak bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken bilişsel yeterlik, enerji, esneklik, destek, iyi niyet ve öz-farkındalık özelliklerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir.

Yöntem

Araştırmanın katılımcıları

Katılımcılar, İzmir ilinde 2009-2010 eğitim öğretim yılı içerisinde çalışan psikolojik danışmanlar arasından uygun örnekleme yöntemi (Heppner, Wampold ve Kivlighan, 2013) ile seçilmiştir. Örneklem 283’ü (% 71,80) kadın ve 111’i (% 28,20) erkek olmak üzere toplam 394 psikolojik danışmandan oluşmaktadır. Araştırma katılımcılarının psikolojik danışmanların 259’u (% 65,70) ilköğretim okullarında, 104’ü (% 26,40) ortaöğretim okullarında, 22’si (% 5,6) rehberlik ve araştırma merkezlerinde ve 9’u (% 2,3) özel psikolojik danışma merkezlerinde çalışan psikolojik danışmandır. Katılımcıların çalışma yıl ranjı, bir ila 21 yıl arasında değişirken, çalışma yıl ortalaması yedi yıl sekiz aydır. Katılımcıların tamamı psikolojik danışma ve rehberlik programı mezunudur.

Veri toplama araçları

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşmak üzere hazırlanan bu formda, cinsiyeti belirlemeye yönelik kapalı uçlu bir soruyla yaş, çalışma süresi ve mezun olunan alanı belirlemeye yönelik açık uçlu üç soru yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda yöneltilen mezun olunan alanı belirlemeye yönelik soru, psikolojik danışma ve rehberlik alan mezunlarını araştırma katılımcısı olarak dahil ederken, alan dışı mezunları araştırma dışında tutmak için sorulmuştur.

Etkili Psikolojik Danışman Niteliklerini Değerlendirme Ölçeği (EPNİDÖ): Etkili bir psikolojik danışmada bulunması gereken özelliklerden (Cormier ve Cormier, 1991; Ivey, 1988; Larson ve Daniels, 1998; Lent, 2003; Okun, 1997; Shertzer ve Stone, 1980) ve Cormier ve Cormier'in de (1991) vurguladığı etkili yardım eden özelliklerinden yola çıkılarak, genel olarak bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken; entelektüel yeterlik, enerji, esneklik, destek, iyi niyet ve öz farkındalık özelliklerini belirlemeye yönelik Etkili Psikolojik Danışman Niteliklerini Değerlendirme Ölçeği (EPNİDÖ) deneme formu geliştirilmiştir. Denemelik araçta yer alan özellikler-bileşenler şunlardır (Detaylı bilgi için bkz: Cormier ve Cormier, 1991):

1- **Entelektüel yeterlilik:** Psikolojik danışman "entelektüel açıdan talepkar bir süreç" olarak tanımlanabilir. Psikolojik danışmanlar bilgili olmalı ve öğrenme isteğine sahip olmalıdır. Psikolojik danışman, meraklı olmalı, kendini sürekli yenilemeli ve danışanın tedavi seçim ve sürecinde alınacak kararlar konusunda onu bilgilendirme ve veri toplamaya uygun entelektüel özelliklere, bilişsel yeterliğe sahip olmalıdır.

2- **Enerji:** Psikolojik danışma aynı zamanda "duygusal olarak talepkar bir süreç"tir. Her gün pek çok danışanla görüşen psikolojik danışmanlar, günün sonunda ve belki de daha önce; fiziksel olarak yorgun ve duygusal olarak tükenmiş olabilirler. Pasif, enerjik olmayan psikolojik danışmanlar, danışanlarında güven ve emin ellerde olduğu duygusunu uyandıramazlar. Dinamizm ve güçlülük, danışanları kendileri için çaba sarf etmeye ve aktif olmaya cesaretlendiren, güven oluşturan, psikolojik danışmada bulunması gereken önemli özellikler içinde yer alır.

3- **Esneklik:** Esnek olan etkili bir psikolojik danışman, tek bir ideoloji ya da metodolojiye bağlı kalmaksızın gerekli gördüğü farklı yöntem ve teknolojik gelişmeleri danışanlarına uyarlayabilmektedir. Danışanın ortaya koyduğu mevcut problemlerinde hangi teknik ve teori ile ona yardımcı olabileceğine yönelik yaklaşım geliştirmesidir.

4- **Destekleyici olmak:** Etkili psikolojik danışmanlar, danışanlarını desteklerler. Destek, terapötik ilişki içerisinde pek çok işlev görmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir: Umut, canlandırma, kaygı azaltma, duygusal açıdan güvende olduğunu fark ettirme. Destek verme danışanın psikolojik danışmana sırtını yaslaması veya danışanın alması gereken sorumlulukları psikolojik danışmanın alması demek değildir. Destekleyici olmak, danışanın, arkasında bir güç olduğunu hissetmesi anlamına gelmezken, danışanın kendisi olduğu için ona saygı duyulduğunu ve hangi yolu seçerse seçsin izlediği yolda onunla gönüllü ve seve seve birlikte olan biri olduğunu yaşaması anlamındadır. Psikolojik danışman, danışanda bağımlılık yaratmadan destekleyici olmanın dengesini kurmak zorundadır.

5- **İyi niyet:** İyi niyeti olan bir psikolojik danışman, danışanın çıkarını gözeterek davranır. Psikolojik danışman, kendi ihtiyaçlarını tatmin etmek için yardım etmemelidir. Elbette her psikolojik danışman bu süreçte kendisinin bazı gereksinimlerini karşılayabilir ancak iyi niyetli olmak, psikolojik danışmanın güdülerinin ve niyetinin pozitif ve yapıcı olmasını vurgulamaktadır. Psikolojik danışmanlığın etik kurallarına uygun ve sorumlu davranışı içermektedir.

6- **Öz farkındalık:** Etkili bir psikolojik danışma ilişkisini yapılandırma, psikolojik danışmanların kendilerine ilişkin duygu ve davranışlarından etkilenmektedir. Öz farkındalığı yetersiz olan bir psikolojik danışman, danışan için en uygun psikolojik danışma ilişkisini yapılandırmada ve sürdürmede başarısızlığa uğrayabilir. Kişinin kendine yönelik tutumları onun dışarıya dönük davranışlarını etkiler. Olumsuz benlik imajı sonucu kendini yetersiz ve değersiz hisseden psikolojik danışmanlar bunu, davranışlarıyla danışanlarına aktarırlar. Hem bir insan olarak hem de psikolojik danışman olarak kendisini ne kadar yeterli ve değerli hissettiği, danışana ve sürece yaklaşımı belirleyen önemli bir unsurdur. Psikolojik danışmanın bütün duyguları ve düşünceleri, psikolojik danışma ilişkisinde bazı şeyleri ele alış biçimini de etkilemektedir. Güçlü duygu ve tutumlar danışana yönelik davranış etkiler. Örneğin, reddedilme konusunda çok hassas olan psikolojik danışman, reddedilme korkusuyla danışan için çok yararlı olabilecek bir yüzleştirmeyi yapmaktan kaçınabilir. Olumsuz duygularla baş etmede zorluk çeken bir psikolojik danışman, psikolojik danışma ilişkisini olumsuz duyguların hiç yüzeye çıkmamasını sağlayacak şekilde yapılandırabilir. Psikolojik danışman, güçlü yönleri ve sınırlılıklarının, ihtiyaçlarının, beklentilerinin ve hedeflerinin farkında olma ihtiyacındadır.

Bu özellikler bir psikolojik danışman adayının yetişirken özellikle kendini yetiştirmesi gereken ve daha sonra mesleğini icra ederken göstereceği performansını ve etkililiğini belirleyebilecek temel unsurlar olarak değerlendirilmektedir (Cormier ve Cormier, 1991; Cormier, Nurius ve Osborn, 2009). Kuramsal model de yer alan 26 işaret değişkeni denemelik formda 26 madde olarak tanımlanarak kuramsal yapıda örtük olarak var oldukları vurgulanan entelektüel yeterlik, enerji, esneklik, destek, iyi niyet ve öz-farkındalık boyutları etkili psikolojik danışmanın karakteristik özellikleri olarak modelde tanımlanmıştır. Bu maddeler bir devlet üniversitesinin–psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans son sınıf öğrencilerinde pilot olarak denemeye tabi tutularak maddelerin anlaşılabilirliği incelenerek araştırma kullanılan nihai formuna ulaşılmıştır.

Veri toplama süreci ve analizi

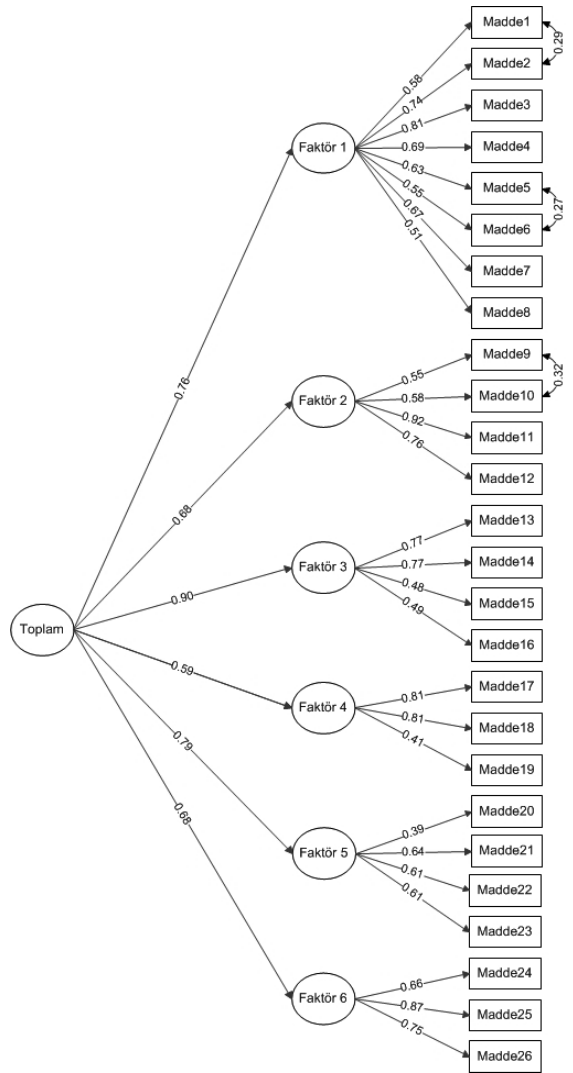
Verilerin toplanması araştırmacılar tarafından 2009-2010 eğitim öğretim yılı içerisinde güz ve bahar dönemlerinde gerçekleştirilmiştir. Bir yandan İzmir ilinde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri aracılığıyla psikolojik danışmanlara ulaşılırken, diğer yandan İzmir İl Milli Eğitim Merkezi'nde düzenlenen eğitim ve toplantı faaliyetlerinde psikolojik danışmanlara ulaşılmıştır. Bu kapsamda ulaşılan veride alan dışı mezunlar ham veriden çıkarılmıştır. Araştırma verisindeki gözenerlerde % 5'ten daha az boş değer olduğu ve hatalı kodlama bulunmadığı belirlenerek araştırma yürütülen analizlere geçilmiştir.

Araştırmada altı faktörlü kuramsal modelin istatistiksel olarak doğrulanma düzeyinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu sebeple de özgün model en çok olabilirlik yönteminin kullanıldığı ikinci düzey doğrulayıcı faktör analiziyle (DFA) incelenmiştir. Analizlerden önce aykırı değerler, teklik ve çoklu değişkenlik yöntemleriyle incelenmiştir. Boş değerlerin %5'ten fazla olmadığı gözlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılıkları, madde toplam korelasyonları ve ayrıca alt-üst % 27'lik gruplarda madde ayırt ediciliğiyle cinsiyet farklılıkları bağımsız örneklem için *t*-testi analizleriyle incelenmiştir. Veriler IBM PAWS SPSS 18 (PAWS, 2009) ve LISREL 8.80 (Jöreskog ve Sörbom, 2006) ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Araştırmada öncelikle Cormier ve Cormier'in (1991) vurguladıkları etkili yardım eden özellikleri kapsamında vurguladıkları özelliklerden yola çıkılarak, etkili psikolojik danışman nitelikleri ve

davranışlarını değerlendirmeye yönelik geliştirilen EPNİDÖ'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak psikometrik özellikleri incelenmiştir. Kuramsal olarak araştırmacıların var olduğunu belirttiği yapı, ikinci düzey doğrulayıcı faktör analiziyle sınanmıştır (Şekil 1 ve Şekil 2). Elde edilen bulgulara göre DFA'inde EPNİDÖ'nin altı faktörlü yapısının GFI hariç diğer uyum iyiliği indekslerince doğrulandığı tespit edilmiştir ($\chi^2= 695,68$, $sd= 262$, $\chi^2/sd= 2,66$, $RMSEA= ,068$, $NFI= ,93$, $CFI= ,95$, $IFI= ,95$, $RFI= ,93$, $GFI= ,87$). Ancak GFI değerinin ,90'dan aşağıda kalmasından dolayı modele ait modifikasyon önerileri incelenmiş, madde 1 ve madde 2, madde 4 ve madde 5 ile madde 9 ve madde 10'a ait madde hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesinin modelin Ki-kare değerini düşüreceği anlaşılabilir maddelerin hata kovaryansları ilişkilendirilmiştir.

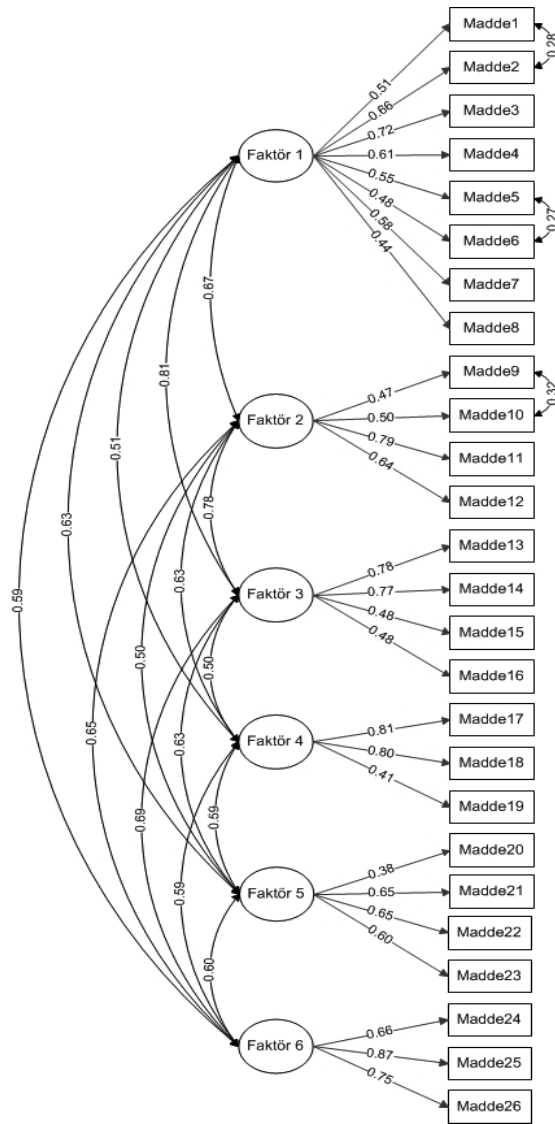
Şekil 1. EPNİDÖ'nin İkinci Düzey DFA Modeli Sonucu

Her biri aynı bileşende olan maddelerin hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesinden sonra elde edilen model çıktısında tüm standartlaştırılmış parametre tahminlerinin pozitif yönde ve sıfırdan büyük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca modelde yer alan tüm parametrelere ait *t*-testi değerlerinin de önem düzeyinin .050'in altında oldukları belirlenmiştir. Maddelerin ilgili faktörlerini açıklama düzeyleri incelendiğinde entelektüel yeterliğin (Faktör 1) .51 - .81, enerjinin (Faktör 2) .55 - .92, esnekliğin (Faktör 3) .48 - .77, desteğin (Faktör 4) .41 - .81, iyi niyetin (Faktör 5) .39 - .64, öz-farkındalığın (Faktör 6) .66 - .87 arasında değer aralıklarına sahip oldukları belirlenmiştir. Uyum iyiliği indekslerinde ise maddelere ait hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesi sonucunda iyileşmenin olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=$

615,37, *sd*= 259, $\chi^2/sd= 2,38$, RMSEA= ,063, NFI= ,95, CFI= ,97, IFI= ,96, RFI= ,92, GFI= ,90). İkinci düzeyde doğrulanan birinci düzeyde, modeller arasında Ki-kare testi karşılaştırılması yapılabilmesi tekrarlanmıştır. Birinci düzey DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerlerinden GFI hariç diğerlerin hepsinin yeterlik gösterdiği hesaplanmıştır ($\chi^2= 752,42$, *sd*= 274, $\chi^2/sd= 2,75$, RMSEA= ,068, NFI= ,90, CFI= ,91, IFI= ,92, RFI= ,90, GFI= ,87). İkinci düzeyde yapılan DFA'nde olduğu gibi modifikasyon önerileri incelenmiş madde 1 ve madde 2, madde 4 ve madde 5 ile madde 9 ve madde 10'a ait madde hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesinin modelin ki-kare değerini düşüreceği anlaşılmıştır. Bunun üzerine ilgili maddelere ait madde hata kovaryansları ilişkilendirilerek DFA tekrarlandığında yeterli uyuma ulaşılmıştır ($\chi^2= 670,99$, *sd*= 271, $\chi^2/sd= 2,48$, RMSEA= ,057, NFI= ,93, CFI= ,93, IFI= ,94, RFI= ,92, GFI= ,90).

Birinci düzey DFA sonucunda parametrelere ait tüm *t*-testi değerlerinin önem düzeyinin altında önem düzeylerine sahip oldukları, standartlaştırılmış parametrelerinin tümünün 0'dan büyük ve pozitif yönde yüklendikleri sonucuna ulaşılmıştır. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizinde birinci düzey doğrulayıcı faktör analizine göre daha düşük Ki-kare değerinin olması ve fark istatistiğinin önemli olmasından dolayı, toplamdan altı bileşen ve üst bir faktörden oluşan ikinci düzeydeki modelin daha iyi bir model olduğu anlaşılmıştır. Maddelerin ilgili faktörlerini açıklama düzeyleri incelendiğinde entelektüel yeterlik (Faktör 1) .44 - .72, enerji (Faktör 2) .47 - .79, esneklik (Faktör 3) .48 - .78, destek (Faktör 4) .41 - .81, iyi niyet (Faktör 5) .38 - .65, öz-farkındalık (Faktör 6) .66 - .75 arasında değer aralıklarına sahip oldukları belirlenmiştir. Sonuç olarak birinci düzey ve ikinci düzey DFA'nde de ölçüm modeli doğrulanmıştır. İki model arasındaki fark Ki-kare fark testiyle incelendiğinde modeller arasında önemli bir farkın var olduğuna ulaşılmıştır ($670,99-615,37= 55,62 > 3,841$). EPNİDÖ'nde yer alan maddelerin ait oldukları faktörlerin önemli birer açıklayıcısı oldukları belirlenerek güvenilirlik analizlerine geçilmiştir.

EPNİDÖ'nin güvenilirlik analizlerde iç tutarlık ve test tekrar test katsayıları hesaplanarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre EPNİDÖ'nin iç tutarlık katsayıları Entelektüel yeterlikte .80, Enerjide .73, Esneklikte .70, Destekte .78, İyi niyette .63, Öz-farkındalıkta .79 ve toplam içinde .90 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin test tekrar test katsayıları üç hafta arayla 36 psikolojik danışmana uygulanmasıyla (kadın *n*= 24, %66,67; erkek *n*= 12, %33,33) Entelektüel yeterlikte .78, Enerjide .77, Esneklikte

Şekil 2. EPNİDÖ'nin Birinci Düzey DFA Modeli Sonucu

.72, Destekte .68, İyi niyette .67, Öz-farkındalıkta .75 ve toplam içinde .74 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık ve test tekrar test katsayılarında yeterlik gözlemlendiği belirlenerek madde toplam korelasyonları, %27'lik alt-üst gruplarda maddelerin ayırt ediciliği incelenmiştir.

Tablo 1. EPNİDÖ'nin Madde Toplam Korelasyonları ve % 27'lik Alt-Üst Gruplarda Maddelerin Ayırt Ediciliği

Madde	Madde toplam korelasyonu ¹	t (%27 alt-üst grup) ²
Madde1	,40	8,980*
Madde2	,54	10,398*
Madde3	,59	13,560*
Madde4	,51	11,371*
Madde5	,40	8,918*
Madde6	,45	6,240*
Madde7	,54	11,817*
Madde8	,42	8,279*
Madde9	,43	9,010*
Madde10	,46	8,995*
Madde11	,62	11,978*
Madde12	,49	9,665*
Madde13	,62	13,381*
Madde14	,61	11,412*
Madde15	,41	8,139*
Madde16	,52	11,819*
Madde17	,46	9,814*
Madde18	,46	9,273*
Madde19	,43	7,010*
Madde20	,46	9,616*
Madde21	,44	9,556*
Madde22	,58	14,057*
Madde23	,51	10,198*
Madde24	,54	10,145*
Madde25	,49	8,062*
Madde26	,41	7,480*

¹n= 394, ²n₁₋₂= 106, *p< ,001

Tablo 2'deki değerler incelendiğinde ölçek maddelerinin madde-toplam korelasyonlarının tümünün .41 ile .63 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin tümünden alınan puana göre, etkili psikolojik danışman olmaya yönelik daha yüksek algısı olan psikolojik danışmanlarla daha düşük algısı olan psikolojik danışmanları ayırt etme gücü madde bazında incelendiğinde, %27'lik alt-üst gruplarda tüm maddelerin ayırt edici nitelikte olduğu bulunmuştur

(t_{208} =6,240 ile 14,057 arasında değişmiştir; $p < .05$). Bu sonuçlar doğrultusunda ölçekte yer alan tüm maddelerin psikometrik açıdan yeterlik gösterdiği belirlenmiştir.

Tablo 2. EPNİDÖ'nin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklemeler İçin t-Testi Tablosu

Boyutlar	Cinsiyet	n	ss	t	p	d
Entelektüel yeterlik	Kadın	283	34,19	3,52	,913	,362
	Erkek	111	33,75	4,33		
	Toplam	394	34,08	3,77		
Enerji	Kadın	283	14,50	2,46	6,240*	,020* ,50
	Erkek	111	16,23	2,32		
	Toplam	394	15,69	2,52		
Esneklik	Kadın	283	15,80	2,21	,951	,342
	Erkek	111	15,55	2,35		
	Toplam	394	15,74	2,26		
Destek	Kadın	283	12,12	1,62	,285	,776
	Erkek	111	12,18	1,80		
	Toplam	394	12,15	1,67		
İyi niyet	Kadın	283	17,39	2,15	,510	,611
	Erkek	111	17,51	1,98		
	Toplam	394	17,43	2,12		
Öz-farkındalık	Kadın	283	12,92	1,91	2,058*	,041
	Erkek	111	11,24	1,82		
	Toplam	394	12,75	1,90		
Toplam	Kadın	283	105,82	10,25	,025	,980
	Erkek	111	105,79	11,20		
	Toplam	394	105,81	10,52		

* $p < ,050$; sd 385

EPNİDÖ'nden alınan puanlarda cinsiyete dayalı farklılıkların var olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t-testiyle incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre entelektüel yeterlik ($t_{385} = ,913$), esneklik ($t_{385} = ,951$), destek ($t_{385} = ,285$), iyi niyet ($t_{385} = ,510$) ve toplama ait ortalama puanlarda ($t_{385} = ,025$) psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre önemli farklılıkların bulunmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Ancak erkek psikolojik danışmanların kadın psikolojik danışmanlara oranla daha yüksek enerji düzeyine ($t_{385} = 6,240, p < .05$) kadın psikolojik danışmanların ise erkek psikolojik danışmanlara oranla daha yüksek öz-farkındalık düzeylerine sahip oldukları bulunmuştur ($t_{385} = 2,058, p < .05$). Enerji bileşenindeki yüksek etki

büyüklüğü (.50) erkek olmanın üst düzeyde psikolojik danışmada enerjik olmayı etkileyen bir değişken olduğuna işaret ederken, öz-farkındalık düzeyindeki düşük etki büyüklüğü (.13) ise kadın olmanın öz-farkındalık üzerinde asgari düzeyde daha az etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, psikolojik danışmanların etkililiğini belirleyebileceğine öngörülen, Cormier ve Cormier (1991) tarafından öne sürülen etkili psikolojik danışman ve yardım eden özelliklerinin özbidirim yoluyla belirlenebilmesi için ölçek geliştirme çalışmasıdır. Ölçeğin ikinci düzeyde altı bileşenden oluşan hipotetik modelinin doğrulandığı belirlenirken daha önceki ölçek uyarlama çalışmalarında da sıklıkla kullanılan (örneğin, Doğan, Sapmaz ve Totan, 2012; Karaçam, Totan, Babür Korkmaz ve Koyuncu, 2012; Totan, Doğan ve Sapmaz, 2012) uyum iyiliği belirteçlerinin yeterlilik gösterdiğine ulaşılmıştır (Kline, 2005; Raykov ve Marcoulides, 2006). Ölçeğe ve bileşenlerine ait iç tutarlılık düzeyleri yeterli olarak kabul edilen sınırların üzerindedir (George ve Mallery, 2010). Madde toplam korelasyonları yeterli düzeylerde (Büyüköztürk, 2007) iken tüm maddelerin alt ve üst gruplarda bulunan psikolojik danışmanları ayırt etmede yeterli oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca erkek psikolojik danışmanlar daha enerjik olarak belirlenirken kadın psikolojik danışmanların öz-farkındalıklarının daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır. Sonuçlar, geliştirilen ölçeğin Türk kültürü için geçerli ve güvenilir olduğunu, Türkiye’de psikolojik danışmanların etkililiğini entelektüel yeterlik, enerji, esneklik, destekleyici olma, iyi niyet ve öz-farkındalık kavramları kapsamında belirlemede kullanılacak psikometrik açıdan oldukça güçlü bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır.

Literatüre bakıldığında psikolojik danışmanların öz-yetkinliklerini ölçmeye yönelik çeşitli ölçeklerin geliştirildiği (Larson ve Daniels, 1998; Lent, Hill ve Hoffman, 2003) ve çeşitli çalışmalarda farklı değişkenlerle uygulandığı (Barbee, Scherer ve Combs 2003; Coykendall, 1993; Curry, 2007; Daniels

ve Larson, 2001; Tang ve ark., 2004; Yuen ve ark., 2004), ülkemizde de psikolojik danışma öz-yeterlilik ölçeği (Pamukçu, 2011) ile psikolojik danışma beceri ölçeğinin (Gençdoğan ve Özpolat, 2007) uyarlama çalışmalarıyla kültürümüze kazandırıldığı görülmektedir. Ayrıca yakın zamanda Demirel (2013) psikolojik danışmanların öz-yetkinliklerini değerlendiren etkili hizmet sunma ve danışana iletme bileşenleri bulunan bir ölçme aracı geliştirmiştir. Ancak ülkemizde çalışan psikolojik danışmanların teknik bilgi ve kişilik özellikleri açısından bir bütün olarak değerlendirildikleri ve etkililiklerinin ölçüldüğü kapsamlı bileşenlere sahip bir ölçeğe rastlanmamıştır. EPNİDÖ’nin bu açıdan ilk olduğu düşünülmektedir.

EPNİDÖ, hem psikolojik danışman adaylarıyla hem de farklı alanlarda çalışan psikolojik danışmanlarla kendilerini ne derece etkili ve yeterli bulduklarını belirlemek amacıyla kullanılabilir. Ölçekten elde edilen verilerin adayların ve çalışanların mevcut profillerinin belirlenmesine katkıda bulunabileceği gibi, kendilerini eksik gördükleri alanların belirlenmesine olanak sağlayacaktır. Bu doğrultuda psikolojik danışman adaylarını daha donanımlı yetiştirebilmek için üniversite eğitim programlarında düzenleme ve uygulama önerilerine varılabileceğine inanılmaktadır. Bunun yanı sıra, ülkemizde çeşitli problem durumlarıyla ve farklı yaş gruplarıyla çalışan psikolojik danışmanların daha donanımlı olarak hizmet verebilmeleri ve kendilerini değişen ihtiyaç alanları ile çağdaş yaklaşımlar ve uygulamalar hakkında yetiştirebilmeleri için ihtiyaç duyulabilecek hizmet içi eğitimlerin planlanmasına katkı sağlayabileceğine inanılmaktadır. Türkiye’de psikolojik danışman adaylarının ve alanda çalışan psikolojik danışmanların öz-yetkinlik ve beceri algılarıyla EPNİDÖ’nin karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Türkiye’de EPNİDÖ’nin katkısı ile psikolojik danışma alanıyla ilgili araştırmalarının çeşitleneceği ve ölçeğin kullanılmasının farklı çalışmaların planlanmasına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 709-719.
- Barbee, P. W., Scherer, D. ve Combs, D. C. (2003). Prepracticum service-learning: Examining the relationship with counselor self-efficacy and anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 43, 108-119.
- Bor, R., Ebner, L. J., Gill, S. ve Brace, C. (2002). *Counseling in schools*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. İstatistiksel araştırma desen, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Carkhuff, R. (2011). *21. Yüzyılda yardım etme sanatı* (Çev.: R. Karaca ve F. E. İkiz). Ankara: Nobel Yayınevi Basım Dağıtım.

- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuram ve uygulamaları* (Çev.: T. Ergene). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Cormier, W. H. ve Cormier, L. S. (1991). *Interviewing strategies for helpers* (3. Baskı). Pacific Grove, California: Brooks/Cole Publishing Company.
- Cormier, S., Nurius, P. S., ve Osborn, C. J. (2009). *Interviewing and change strategies for helpers*. (6. Baskı). USA: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Corsini, R. J. ve Wedding, D. (2012). *Modern psikoterapiler*. (Çev. E. Güzelyazıcı, S. Darcan Çiftçi ve M. Türkoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Coykendall, S. J. (1993). *The relationship between counselor self-efficacy and developmental level during an eleven-week supervisory relationship*. Unpublished Doctoral Dissertation. Central Florida University, Orlando, Florida.
- Curry, R. J. (2007). *An investigation of the relationship between counseling self-efficacy and counselor wellness among counselor education students*. Unpublished Doctoral Dissertation. Central, Orlando, Florida.
- Daniels, J. A. ve Larson, L. M. (2001). The impact of performance feedback on counseling self-efficacy and counselor anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 41, 120-130.
- Demirel, Y. (2013). *Psikolojik danışma öz yetkinlik ölçeğinin hazırlanması*. Yayınlanmamış IHB, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, T., Sapmaz, F., ve Totan, T. (2011). Adaptation of the Body Image Coping Strategies Inventory to Turkish: A validity and reliability study. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 12(2), 121-129.
- Egan, G. (1975). *The skilled helper: A model for systematic helping and interpersonal relating*. Monterey, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Egan, G. (1975). *Psikolojik danışmaya giriş kitabına eşlik eden eğitim el kitabı*. (Çev.: F. Akkoyun). Monterey, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Egan, G. (1994). *The skilled helper* (5. Baskı). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Friedlander, M. L., Keller, K. E., Peca-Baker, T. A. ve Olk, M. E. (1986). Effects of role conflict on counselor-trainees' self-statements, anxiety level, and performance. *Journal of Counseling Psychology*, 33, 73-77.
- Gençdoğan, B. ve Özpolat, A. G. (2007). *Psikolojik danışma becerilerini ölçmek için Danışman Beceri Ölçeği*. X.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 17-19 Ekim, İzmir.
- George, D. ve Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference* (10. Baskı). Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Gibson, R. L. ve Mitchell, M. H. (2003). *Introduction to guidance and counseling*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Gladding, S. T. (2013). *Psikolojik danışma. Kapsamlı bir meslek* (Çev. Ed. N. Voltan Acar). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hansen, J. T. (2006). Counseling theories within a postmodernist epistemology: New roles for theories in counseling practice. *Journal of Counseling and Development*, 84(3), 291-297.
- Heppner, P. P., Wampold, B. E. ve Kivlighan, D. M. (2013). *Psikolojik danışmada araştırma yöntemleri* (Çev. Ed. D. M. Siyez). Ankara: Mentis Yayınları.
- Ivey, A. E. ve Ivey, M. B. (2003). *Intentional interviewing and counseling: Facilitating client development in a multicultural society*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole-Thomson Learning.
- Ivey, A. E. (1988). *Intentional interviewing and counseling*. (2. Baskı). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- İkiz, F. E. (2006). *Danışma becerileri eğitiminin danışmanların empatik eğilim, empatik beceri ve tükenmişlik düzeyleri üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İkiz, F. E. (2009) Investigation of counselor empathy with respect to safe schools. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 2057-2062.
- İkiz, F. E. (2011). Self perceptions about properties effecting assertiveness of trainee counselors. *Social Behavior and Personality*, 39(2), 199-206.
- İkiz, F. E. ve Karaca, R. (2011). Danışma becerileri eğitiminin psikolojik danışmanların empatik becerisine etkisi. *e-journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 1585-1595.
- James, R. K. ve Gilliland, B. E. (2003). *Theories and strategies in counseling and psychotherapy*. (5. Baskı). MA: Pearson Education Inc.
- Johnson, E., Baker, S. B., Koala, M., Kiselica, M. S. ve Thompson III, E. C. (1989). Counseling self-efficacy and counseling competence in pre-practicum training. *Counselor Education and Supervision*, 28, 205-218.
- Jöreskog, K. G. ve Sörbom, D. (2006). *LISREL 8.80 for Windows [Computer Software]*. Lincolnwood, IL: Scientific Software International.
- Karaca, R. ve İkiz, F. E. (2010). *Psikolojik danışma ve rehberlikte çağdaş bir anlayış- yaşam boyunca yaşamla iç içe*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karaçam, Ö., Totan, T., Babür Korkmaz, Y. ve Koyuncu, M. (2012). Hendrick Cinsel Tutum Ölçeği Kısa Formunun Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 138-144.
- Kline, R. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York, NY: Guilford.
- Larson, L. M. (1998). The social cognitive model of counselor training. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 219-273.

- Larson, L. M. ve Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 179-218.
- Lent, R. W., Hill, C. E., ve Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the counselor activity self-efficacy scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 97-108.
- Murdock, N. L. (2013). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları. Olgu sunu yaklaşımıyla.* (Çev. Ed. F. Akkoyun). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Ltd.
- Okun, B. F. (1997). *Effective helping. Interviewing and counseling techniques.* (5. Baskı). Belmont, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Pamukçu, B. (2011). *The investigation of counseling self-efficacy levels of counselor trainees.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- PAWS (2009). *PASW Statistics 18 core system user's guide.* Chicago, IL: SPSS Inc.
- Prochaska, J. O. ve Norcross, J. C. (2013). *Psikoterapi sistemleri. Teoriler ötesi bir çözümleme* (Çev. Ed. T. Özakkaş). İzmit: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Raykov, T. ve Marcoulides, G. A. (2006). *A first course in structural equation modeling.* Mahmah: Lawrence Erlbaum.
- Sharf, R. S. (2014). *Psikoterapi ve psikolojik danışma kuramları. Kavramlar ve örnek olaylar.* (Çev. Ed. N. Voltan Acar). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sharpley, C. F. ve Ridgway, I. R. (1993). An evaluation of the effectiveness of self-efficacy as a predictor of trainee's counseling skills performance. *British Journal of Guidance and Counselling*, 21, 73-81.
- Shertzer, B. ve S. C. Stone. (1980). *Fundamentals of counseling.* Boston: Houghton-Mifflin.
- Tang, M., Addison, K. D., LaSure-Bryant, D., Norman, R., O'Connell, W. ve Stewart-Sicking, J. A. (2004). Factors that influence self-efficacy of counseling students: An exploratory study. *Counselor Education and Supervision*, 44, 70-80.
- Truax, C. B. ve Carkhuff, R. (2007). *Toward effective counseling and psychotherapy: Training and practice.* Transaction Publishers.
- Totan, T., Doğan, T. ve Sapmaz, F. (2012). The validity and reliability study of The Turkish Version of Toronto Empathy Scale. *Eurasian Journal of Educational Research*, 46, 179-198.
- Yiyit, F. (2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yuen, M., Chan, R., Lau, P., Lam, M. ve Shek, D. T. L. (2004). The counseling self-estimate inventory (COSE): Does it work in Chinese counsellors? *Counseling Psychology Quarterly*, 17(2), 177-194.

*Extended Summary***A Scale Development Study To Assess Effective Counselor Characteristics****F. Ebru İKİZ and Tarık TOTAN**

The effectiveness of the relationship between the counselor and the client is the most important factor to determine the success of the counseling process. Thus, the success and the effectiveness of this process require a counselor who is equipped by mental health, appropriate personality characteristics and counseling theoretical knowledge and skills. The basic and postmodern theories of counseling are sufficiently guiding us to comprehend the importance of attitudes, behaviors, self-efficacy of a counselor and how to relate these with a client; to comprehend a nontechnical point of view in the practice of these characteristics and also the principles and techniques of counseling to determine the effectiveness of counseling process (Axelson, 1999; Carkhuff, 2003; Corey, 2008; Cormier, Nurius, & Osborn, 2009; Gibson & Mitchel, 2003; Karaca & İkiz, 2010; Truax & Carkhuff, 2008). An effective counselor is described as a person who can integrate personal and scientific competencies and achieve a balance throughout interpersonal and technical competencies (Carkhuff, 2011; Cormier & Cormier, 1991; Cormier, Nurius, & Osborn, 2009; Egan, 1975, 1994; Ivey, 1988, 2003; İkiz, 2006 ; Okun, 1997).

In order to effectively initiate, execute and terminate the counseling sessions, a counselor should theoretically know what and how to do, know and apply helping skills, know how to cope with various client characteristics and needs, also should know how to manage the sessions (Larson & Daniels, 1998; Lent, Hill, & Hoffman, 2003). Currently, there is an increasing interest to the conceptualization of counselor self-efficacy throughout the counseling researches (Yuen, 2004), there are assessment scales developed (Larson & Daniels, 1998) and researches examine counselor self-efficacy with different variables (Daniels and Larson, 2001; Yuen, 2004;). The aim of present research is to develop a general assessment scale that integrate personal and scientific competencies of a counselor consisting intellectual competence, energy, flexibility, support, good will

and self-awareness characteristics as indicated in Cormier and Cormier (1991) as characteristics of effective helpers.

Method

Participants were 283 (71.80 %) women and 111 (28.20 %) men, totally 394 counselors who worked in Izmir during the 2009-2010 academic years. Convenient sampling method were used to reach participants and 259 of them (65.70 %) were elementary school counselor, 104 of them (26.40 %) were secondary school counselor, 22 of them (5.6 %) were counselor in guidance and counseling research centers and nine of them were (2.3 %) self-employed counselors. A questionnaire was prepared to collect personal information from participants and consisted of one close-ended question for gender, three open ended questions to determine age, seniority and department of graduation. The purpose of asking the department of graduation is to exclude the workers as a counselor without a counselor licenses or a diploma.

Effective Counselor Characteristics Assessment Scale (ECCAS): According to the effective counselor characteristics mentioned in literature (Cormier and Cormier, 1991, Ivey, 1988; Larson & Daniels, 1998, Lent, 2003; Okun, 1997; Shertzer & Stone, 1980) and emphasized in Cormier and Cormier (1991) as characteristics of effective helpers, a general assessment scale that integrate personal and scientific competencies of a counselor named as Effective Counselor Characteristics Assessment Scale was developed. The characteristics determined by the scale were intellectual competence, energy, flexibility, support, goodwill and self-awareness characteristics. These characteristics were considered as primary elements for a counselor and a counselor trainee that one should educate himself or herself on these and then these will determine the performance and effectiveness of the therapeutic relationship which is the important part of the total helping process (Cormier and Cormier, 1991; Cormier, Nurius and Osborn, 2009).

Results

As a first step, the psychometric properties of the item list of ECCAS were analyzed. The theoretical structure mentioned by Cormier and Cormier in 1991 were tested by second level confirmatory factor analysis. Results showed that in the second level confirmatory factor analysis ($\chi^2= 615.37$, $sd= 259$, $\chi^2/sd= 2.38$, $RMSEA= .063$, $NFI= .95$, $CFI= .97$, $IFI= .96$, $RFI= .92$, $GFI= .90$) and in the first level confirmatory factor analysis ($\chi^2= 670.99$, $sd= 271$, $\chi^2/sd= 2.48$, $RMSEA= .057$, $NFI= .93$, $CFI= .93$, $IFI= .94$, $RFI= .92$, $GFI= .90$) model reached technical adequacy. According to chi square difference statistic, the second level model were stronger than the first level model ($670.99 - 615.37= 55.62 > 3.841$).

Reliability studies were conducted by computing the coefficients of internal consistency and test-retest. Results indicated that internal consistency coefficients were intellectual competence .80, energy .73, flexibility .70, support .78, good will .63, self-awareness .79 and total .90. Test-retest coefficients were determined with 36 counselors after three weeks passed over the first assessment period (women $n= 24$, 66,67%; men $n= 12$, 33,33%) and determined as intellectual competence .78, energy .77, flexibility .72, support .68, good will .67, self-awareness .75 and total .74.

The independent samples *t*-test was used to determine whether there were differences between genders. Results revealed no statistically significant differences on gender, intellectual competence ($t_{385} = .913$, $p= .363$), flexibility ($t_{385} = .951$, $p= .342$), support ($t_{385} = .285$, $p= .776$), goodwill ($t_{385} = .510$, $p= .611$) and total score ($t_{385} = .025$, $p= .980$). However, it was found that male counselors have statistically significantly higher energy levels than female counselors ($t_{385} = 6.240$, $p= .020$, Cohen $d= .50$). Besides, female counselors have statistically significantly higher self-awareness levels than male counselors ($t_{385} = 2.058$, $p= .041$, Cohen $d= .13$).

Discussion

Results showed that the six factorial structure of ECCAS was confirmed, items were important exponents of their factors, standardized parameter estimations were positive. ECCAS has 26 items ranging through six factors as intellectual competence, energy, flexibility, support, good will and self-awareness respectively is a psychometrically strong self-report measure, valid and reliable for Turkish culture. As a result, it is believed that the data obtained by ECCAS will contribute to determine both the existing states of counselors and counselor trainees and their developmental and educational needs.